БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрас рэдакцыі і адміністрацыі:
Беразуҳуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз. пасьля поудня.
Адміністрацыя—зрана ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя пакідае за сабой права папраўляць перасыланые рукапісы і карэспандэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 к.

Падпіска: з дастаўкай да дому у Мінску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак:
за верш пэтыту на 1-й стран. 1 руб.
на апошняй—50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 41. Менск. Аўторак 14 мая 1918 г. Год I

АБВЕСТКА.

Менская Гарадзкая Управа гэтым даводзіць да агульнаго ведама, што у Будаўнічым аддзеле Управы у сераду **15 гэтаго мая у 1 гадзіну дня** адбудзецца устны торг і сараўнаванне у закрытых конэртах на дзеравяныя баракі і іншыя рэчы, знайходзячыеся у **Курасоўшчыне.**

Ахвотнікі да таргоў могуць аглядаць рэчы у Курасоўшчыне на мейсцу, а кондыцыі да торгу у Будаўнічым аддзеле Управы што дня ад 10 гадз. зрана да 4 папалудні.

Да торгу павінен быць ўнесены залог у 5% прапанаванай сумы.

Член Управы
Інжынэр **В. Цывінскі.**
Дзелавод **А. Гноінскі.**

Менск 14/г.

Ні ад кожнаго інтэлігэнтнаго чалавека можна было у часе царызму у Расіі вымагаць, каб ён меў большую ідэю за свой асабісты дабрабыт каб ён дзеля гэтай ідэі ахвяроўваў сябе цалком. На гэта, наогул здольны былі толькі адзінкі, каторыя, нібы вехі, адзначывалі шлях да сьветлай будучыні.

Гледзючы на тых адважнікаў-ідэалістаў, каторыя гінулі у далекай Сыбіры за сваю праўду, рэдка у каго падымаліся рукі да працы на карысьць свайго народу і агульнаго чалавецтва. Лепшыя культурныя дзеячы павінны былі працаваць за межамі ні толькі свайй бацькаўшчыны, але і расійскай дзержавы.

У Эўропе іх паважалі чужыя людзі. Там дасігалі яны сабе славу як вучоныя, як культуртрэгеры і інш. У Эўропе, дзе знаходзілі сабе прытулак рыцары навукі, вандраўцы ад усіх народнасьцей расійскай дзержавы, выходзілі розныя адкрыцці пад ярлыкамі чужых нацыяў. Нашыя прафэсары занімалі катэдры у Эўрапэйскіх унівэрсітэтах. А у Масковіі аставаліся толькі фабрыканты тульскіх самавараў і тыя прафэсары, якія былі праз меру спакойныя, умелі ладзіць з вышэйшай бюрократыяй і такой знамянітасьці, што дакладывалі аб сваіх неспакойных студэнтах належачаму начальству. Гэтакую атмасфэру ствараў лад жыцця, атулены чорнымі скрыдламі расійскай жандармэрыі.

Але усе-ж такі у расійскай дзержаве былі цэнтры— унівэрсытэцкія і фабрычныя гарады, дзе людзі маглі выяўляць сваю дзейнасьць і знаходзіць поле для працы, хоць у карысьць сваіх матэрыяльных патрэбаў, тасуючыся да акружаючых варункаў. І вось —у гэтыя на палову мажлівыя,—цэнтры для працы ішлі і сыны нашаго краю. Іх бадай нельга вінаваціць у тым, што над уплывамі чужых культур, вялікімі часткамі адыходзілі без звароту ад роднай глебы і ад сваіх нішчасных цемных братоў.

Шмат с сыноў нашай зямлі, гэтакім чынам, рабілі вялікія уклады у скарбніцах расійскай і польскай культураў на розных одрасьлях навукі, штукарства і літэратуры. Іх нія творы з яркімі адценкамі беларускіх пушч і лугоў, з выразнай псыхікай беларускаго духу—красуюцца цяпер над чужымі ярлыкамі. Апрача гэтаго Беларусь заўсёды настаўляла дзеячоў у сфэры палітыкі і упраўлення як Маскве так і Варшаве і цяпер нават нікаторыя з яе вельможных сыноў гэратліва працуюць над адбудовай «ойчыстэй» для іх Польскай дзержавы.

Трагэдыя заліву нашых лепшых сіл дапаўнялася іншэ большай трагэдыяй—прылівам у нашу зямлю шкодных элемэнтаў русіфікатараў і паляпізатараў. Гэта ганебная работа велася сыстэматычна под кіраўніцтвам вякельнай машыны вішчэння усяго беларускаго. Налет вялікарускай чорнасоценай саранчы, займаючай тут найвялікшыя пасты з аднаго стараны, а польскія уплывовыя класы з другой стараны працавалі, ні пакладаючы рук. Рознымі няпраўдамі стараліся яны абязлічыць беларускі народ. Беларускі друк быў забаронены на доўгія часы. Ужо у пачатку нашаго адраджэння, калі беларускі студэнцкі гурток хацеў выдаць беларускі паэмат — «Тарас на Парнасе», то павінны былі казаць цэнзару, што гэта на баўгарскай мові.

«Ваша гісторыя нівыразная, туманная, ваша мова—зьмесь польскіх і расійскіх слоў, ваш народ гэта—масса каталікоў і праваслаўные, а ні беларусы...» —трубілі нашыя працаўнікі у польскіх або расійскіх газэтах. —«Вы ніякаго права ні маеце на іетнаванне. Весь мы вас прыгорнем...»

Толькі супраціў нацэння яны нічога рабіць ні маглі. Адзо— вялікія брэны, прабітыя імі у нашым нацыянальным караблі, асталіся і цяпер: запушчэнне і пустата нашых гарадоў дае сябе знаць, рух жыцця слабы і людзям з вышэйшай асьветай, розным рэдкім спэцыялістам толькі адкрываецца іншэ магчымасьць творчай працы. Грунт есьць багаты, а павялічыцца ён у шмат разоў болей тады, як згрунтуюцца у нашым краю унівэрсытэцкія і фабрычныя цэнтры.

Уражэнні.

(Аб падарожы у „соціалистическую, федеративную...“)

I

Была раніца, калі цягнік стаў на вакзалі Орша Ал. ж. д.

Вясновыя промені ласкаваго сонца цікава зазірнулі праз шыбу на мой твар і змусілі устаць.

Праз адчыненыя дзьверы вагона даносяцца да маіх вушэй чыесь ахрыплыя воклікі і грозная лаянка. З прасоння ні зразу здагадаўся хто каго лаіць і дзе я.

Адчыняю вакно, і высоўваюся з галавой на сьвет Божы. Ля самаго майго носа у шэрай ні то світцэ ні то шынэлі з тупым абветраным тварам з вялікай як цэп вінтоўкай прасунуўся традыцыйны для «федэратыўных» парадкаў «таварыш», грозна асаджываючы ад поезду людзей хацеўшых сесці у вагоны: за ім паважна праходзіць другі, трэці частуючы усякі па свойму свабодных грамадзян.

— Говорят тибе нильзя так и нильзя» грозна рычэў «таварыш» на нейкаго «бежанца», каторы памутнеўшымі вачыма глядзеў на вагоны як збавенне. «Бить буду», чую азваўся другі, калі убачыў што «бежанец» хоча спрабаваць шчасьця з другога канца вагону.

Бежанец утраціўшы веру на ўдачу, націскаецца у гурт і аглядае здалёку фігуру шчасьліўца каторы стаіць у вакне вагона. Відаць па яго вочах, што ён гатоў Бог ведае што знесьці, абы папасьці у вагон і ехаць куды яго руніць, але гэтаго ні можна, бо у вагонах гэтаго поезду прыватным асобам ехаць забаронено.

Выходжу на вакзал, і прыступаюся да «бежанца». — «Куды бацька хочаш ехаць» — пытаюся у яго. Твар «бежанца» адразу весялее у вачах засьвяцілася іскрынка надзеі, калі ён угледзіў перад сабой таго чалавека, галава котораго толькі што віднелася у вагоне...

«Ехаць трэба у Смаленск» —збедніўшыся кажа ён, аглядаючы маю фігуру.— «Жонка у больніцы паміраe, даведацца хачу, а чакаць таго Максіма Горкаго*) пакуль ён прыцягнецца,—вельмі доўга... Доўга... Можа пан дазволіце праехаць?—пытаецца ён,—бачучы мае ясныя гузікі і цэшку на шапкэ.

Вытлумачыўшы дзеду, што я права дазваляць праезды ні маю, адыйшоў далей на пэррон для агляду другіх кутков.

Выходжу на вакзал. Першым што кідаецца у вочы,— гэто гарбузікі густа насеяныя на ўсей плятформе. У нос бьець нейкі асобны пах, той, што ні так даўно панаваў у нас на вакзалах. Стараюся прасунуцца між людзей на пустое мейсцо і добра прыгледзіцца: я-ж за граніцай, я, мінчук, гасьцём у тых, каторыя ні так даўно апекаваліся намі.

Каля плоту на каменнай падлодзе укруціўшыся у анучы спяць у покат нейчыя дзеці... іх здаецца было чацьверо. Ясныя праменні асьвятляюць пахаладзеўшыя тварыкі, бытцам то жадаюць сагрэць, атуліць іх сваей цеплатой.

Са слоў маткі, каторая сядзіць тут-жа ля іх, даведываюся, што ужо другую нядзелю начуюць пад небам, чакаючы пропуску дамоў.—З другога боку даносіцца дзяцінны плач: «Мамка, малака. мамка малака». Падыходжу. Згаладалое дзіця у згаладалай маткі просіць купіць малака у кабеціны, якая прыстроілася з сваімі бітонамі і бутэлькамі тут-жа ля іх.

«Дзіцятко, яно ж вельмі дарагое, супакойвае маці: даючы яму у рукі чорствую скарынку хлеба. «Малака хачу!» у адзін голас цягне дзіця, я...

У быўшай першай клясе на канапе сьпедаюць тры «тазарышы«. Ля іх у кутку адкінуўшы галаву сьпіць нейкі барадаты жыд, тут жэ ля яго сціснуўшыся у кулачок заснуў другі.

«Таварышы» апэтытна жуюць каўбасу і запіваюць гарбатай. «Сматрі»—кажа з іх адзін,—у энтава жыда барада на старую рагожу пахожа, так і просітца чтобы за прядь потянуць».

«Попробуй потяні,— каже другі,—не развяжешься». Трэці «таварыш» нічога ні кажучы апарожніваючы кубак, астаткі гарбаты ні ў знак льe на сонных жыдоў. Прасыпаюцца абое—глянуўшы перш у гару чы ні йдзе часам дождж —а пасля убачыўшы жартоўлівых «таварышоў», пакрыўджаная, укручываюць галовы у лахманы і моўчкі кладуцца.

Іду далей. Каля дзьвярэй трэцяй клясы стаіць кабета— салдат і заганяе у вакзал людзей, каторым іншэ ні трэба ехаць.

---

*) тов.—пасс. поезд.

«Ну прахадзі, прахадзі, — камандуе яна—мужыкам, каторыя аглядаюць ле фігуру.

«Нэ видал, что-лі,» пытаецца яна у аднаго, ні адразу улезшаго у дзьверы.

«Да видели, видывали таких синиц—чево харошава, а этава дерьма вона сколька,»—адказывае той праціскаючыся у гурт.

Трэці званок... Цягнік кратаецца,—еду у Маскву...

Галубок.

(Да др. №).

Агульныя весткі.

БЭРЛІН. 10 гм. «Вольф» Статс-сэкрэтар ф. Кюльман прыбыў у Бэрлін у пятніцу раніцай. Яго спаткалі: імпэрскі канцлер і статс-сэкрэтары другіх урадаў імпэрыі.

БЭРЛІН. 11 гм. Урадова. Імпэрскі канцлер, гр. Гэртлінг і міністр заграніччых справаў ф. Кюльман у пятніцу вечарам выехалі у найвышшую глаўную кватэру.

ГААГА. 10 гм. Амэрыканскія газэты надрукавалі папежскую мірную грамату, у каторай Папа прыпамінае, што ужо мінаюцца 4 гады, а моц вайны усё павялічываецца.

Прыпамінае ён, сказанае царом Давідам, што справедлівасьць і згода павінны ісьці разам, і выказуе надзею на найхутчэйшы прыход гэтаго.

На св. Петра і Паўла папеж наказуе паўсюдах імшу с прозьбай аб спакою.

РОТТЭРДАМ. 10 г. м. «Вольф». Подлуг весткі «Reuter»'а, большэвіцкі консул у Глазго Машон прыгавораны судом за падбіваючыя да бунту прамовы на 5 гадоў у арыштанскія роты.

АМСТЭРДАМ 10 г. м. «Вольф». Подлуг весткі «Times» с Пекіну Казацкі атаман Семенов абвесьціў устаноўленне забайкальскаго ураду і сам стаў на яго чале.

ГААГА. 9 гм. Атказуючы на запытанне у ніжняй палаці Бальфур сказаў што ангельскі урад ні замераецца назначаць пасланніка у Вялікаросію.

РОТТЭРДАМ. 9 гм. Сюды паведамляюць з Нью-Йорку, што тамака стварылася «ліберальная камісыя», якая мае даваць Вялікарускаму ураду практычныя і тэорэтычныя рады, а також быць пасрэднікам пры большэвіцкіх ніпаразуменнях с каліцыяй.

ЖЭНЭВА 9 гм. Амэрыканскі урад сэквэстраваў у Бруклінскім порце урадавы Вялікарасійскі параход «Іртыш» ёмкасьцю ў 7,500 т., на якім быў нагружаны паташ на суму 5 мільён. франкаў.

ЖЭНЭВА. 9 гм. Паведамляюць с Копэнгагі, што бывшы расійскі міністр заграніччых справаў Терещенко уцёк з Пятрапаўлаўскай крэпасьці і перабраўся за шведскую граніцу.

Весткі з Расії.

— Расійскім Урадам пастаноўлено аткрыць 3000 новых пачтова-тэлеграфных кантораў з ашчаднымі кассамі пры іх. На арганізацыю новых канторау ассігновано 66,000,000 р.

— «Рэвалюцыя у Маскве» кастрычніка—лістапада мінуўшаго году, на доўга будзе жыць у памяці усяго культурнаго сьвету тымі руінамі якія яна справіла у Маскоўскім Крамлю. Гарматнімі набоямі папрабівалы сьцены сабораў і дварцоў і нікаторыя з іх, як напр. у Архангельскім саборы, трымаюцца хіба цудам. Разрывы набояў у сярэдзіне сьвятынь і старадаўніх будынкаў папрабівалі абразы, па разварочвалі алтары, папсавалі сьценныя малюнкі. Кулямі і асколкамі гранатаў ушкоджаны нікаторыя высока пачытаныя абразы, як Печэрскай Маткі Божай і св. Мікалая. На Мікольскай браме зьбіта кіота з абразоу св. Самы абраз прастрэляны у шмат якіх мейсцох. На віску сьвятога зьяе кулявая рана, каля галавы і плеч ніпарыўны узор кулявых ракаў. У сярэдзіне нікаторых цэркваў пароблены блюзнерскія надпісы, напапісана ніпрыйстойная лаянка. Каля ўходу у царкву Міколы Гостунскаго (на верху званіцы Івана Вялікаго) устроілі ніпатрэбнае мейсцо.

Асобная камісыя усерасійскаго праваслаўнаго сабору выдала кнігу ілюстраваную фотографіямі с поўным апісанием усіх шкод панесеных Крамлём.

— Каб укараць Уральскіх казакоў, якія мешаліся у савецкія справы, камітэт Рязано-Уральскай ж. д. прыказаў запыніць усякія работы на участку ад Уральска да Ершова ча Уральскай луцэ, адагнаўшы усе вагоны і цягнікі у Пакроўск і Красный Кут. Да ачысткі ўсёй ж. д. тэрыторыі гор. Уральск ізаліруецца саўсім: запыняецца як урадавы, так і ж.-д. тэлеграф.

— Мусульманскі нацыянальны урад у Уфе па загаду з цэнтру зачынены за помачу ваеннай сілы. Дзелаводство і грошы сэквэстраваны.

— Бембееўскі «исполкам» Уфімск. губ. аблажыў контрыбуцыяй заможнейшых жыхароў. Контрыбуцыя вымагаецца ад 1000 да 100,000 рб. з асобы. Ніплацячых арыштоўваць.

— У адчоце ваеннай інспэкцыі па ваенным і марскім справам за подпісам Н. Подвойскаго гаворыцца: У Арле інспэкцыя устанавіла поўную адарванасьць ад цэнтру, абсалютнае нізнайходжанне дысцыпліны, шэрэнговых і тактычных цьвічэнняў, рахунку брані і інтэндантуры, ніймене рэкруцкіх устаноў.

З Украіны.

БЭРЛІН. 10 гм. На Украіне асобы чакаўшыя ладу, гатовы падтрымаць новы урад. Зьмена ураду прайшла без перашкод. Шырокія вэрствы народу дыхаюць вольней, спадзяючыся, што палажэнне наладзіцца. Труднасьці у дастаўцы збожа, іступуючыя ніглядзя на дастаўку вугля з Нямеччыны адсунуцца заняццем Данецкаго вугольнаго бассэйну. Дзякуючы нашым пасуваючымся аварайыям у Крыме значна зменшыліся небезпэчэнствы, паграажаўшыя марской транспортнай дарозе з боку разбойнікаў с Чорнаморскаго флоту.

Дэмаркацыонная лінія дзене-дзе ужо зроблена. Можна спадзевацца пачатку мірных украінска - вялікарусскіх перагавораў.

Газэта «Кіевская Мысль» у № 70 за 9 мая піша: «6мая да міністра Заграніччых спраў Н. П. Васіленко заходзіла Беларуская дэлегацыя, ў склад якой увайшлі Доўнар - Запольскі й А. І. Цьвікевіч. Члены дэлегацыі мелі нараду з міністрам аб справе далучэння да Украіны часткі Гомельскаго павету, аб беларускай гандлевай палаце, а так сама прасілі каб забезпэчыць харчаваннем галадуючае насяленне беларускіх вобласьцеў.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

У скарбовай палаце і казначэйстві прашлі і нямецкай уладай падцьверджаны павялічаныя нормы акладау пэнсіі служачым, с прычын дарагоулі: аснауны (царскі), сутачны і % прыбаукі. Па гэтых нормах канцэлярскія служачыя атрымоуваюць што месяц 200 руб.

Харчовай часьцю Л. Р. ж. д. норма штомесячнаго ужывання цукру для служачых вызначэна 4 фунты на душу.

Угалоўная сэсія акружного суда у Менску адчыняецца 28 мая. Покуль што назначэны для разбору 9 дзел.

Выпоуняючым працу старшыні покуль што будзе Шыльдэр. Яго мае заменіць Розаноу, каторы прыедзе з Масквы, куды ен быу эвакуіраваны у 1915 г. са справамі суда.

Пытанне а прыняцці зноу на службу эвакуіраваных канцэлярскіх служачых, каторыя асталіся пяпер за бортам, покуль што ні выяснено, дзеля зьменьшэння мейсцау (40) у мейсцовым акружным судзе цалком ужо запоуненых.

У консультацыі прысяжных паверанных гэтымі днямі адчыненай, са спіску агульнага іх ліку (47) да вайны, выкасованы дзеля адходу да другіх судзебных акругау і па другіх прычынах 15 чал.

Адраджэнне кліэнтуры нават у найболей відных адвакатау ідзець вельмі туга.

Ні дзіва, што нікаторыя з іх (Валынскі, Мэтлін і др.) лічылі болей карысным аставацца на грамадзянскай службе якую яны знайшлі за час вайны у Маскве.

Раней гэтыя асобы прыймалі вялікае учасьце у тутэйшым грамадзянскім жыцці.

Афіцыяльнае навядамленне нямецкаго вярхоунаго камандавання за 13 мая 1918 року.

ЗАХАД: У ваколіцах Кэммелю пягнулася рухавая артылерыйская чыннасьць ў зьвязку з месновымі пяхотнымі бітвамі, на другіх вучастках яна так сама ажыўлялася пад вечар. У даліні Анкры поўднева—захадней Альбэрта была адбіта ангельская атака. На шмат мейсцаў фронту ніпрыяцель працягваў свае разьведачныя бае. Пры іх адбіццю мы забіралі ні адзін раз палонных. Ніпрыяцельскія надземныя страты налічываюць за Красавік месяц на нямецкіх фронтах **15 прывязных балёнаў і 271 аэроплян**, з якіх 122 ўпалі з-заду нашых ліній, а рэшта на том баку ніпрыяцельскіх пазыцыяў. Мы страцілі ў змаганні 123 аэропляны й 14 прывязных балёнаў.

З іншых тэатраў вайны ніякай навіны.

Першы-Генэрал-кватэрмэйстар **фон-Людэндорф.**

Прабыванне у Менску ЯГО КАРАЛЕУСКАЙ ВЫСОКАСЬЦІ Генэрал Фельдмаршала Прынца Леопольда Баварскаго. Учора праездам праз Менск прыбыу у наш горад а 9 гадзіне з рання яго Каралеуская Высокасьць Прынц Леопольд Баварскі, каторы быушы у Катэдральных касьцелі і саборы, прыняу парад мейсцовых нямецкіх войск, пасьля чаго адбыу у комэндантуру.

Дзякуючы раней прынятым мерам, парад быу абразцовы.

У канторы Л. Р. ж. д. служачым выдаецца пэнсія у размеры 50% нормы акладау, істнавaушых пры Керэнскім.

Нямецкі граданачальнік, выслухаушы прозьбу дэлегацыі аб прыбауцы да 100%, абецау дзеля гэтай справы зьнесьціся з вышэйшай грамадзянскай уладай у краю.

Хор афіцэрскаго бюро, пеяушы у нядзелю 12 мая у цэркві б. школы сьляпых літургію, прыцягнуу шмат людзей.

Усе ведалі, што гэты хор—дзіця вяліказдольнай Агрэневай-Славянскай.

Хорам былі мастацкі выпоунены усе канцэртныя песьняпеніі літургіі.

Харчэванне места. Цукер ($1/4$ ф. за 45 к.), соль ($1/2$ ф. за 10 к. і адна пудэлка запалак за 12 к. пачнуць выдавацца па бонах с 15 мая на старыя кніжкі, а с 20 мая—на новыя. На гэтым жа тыдні усім маючым кніжкі дадуць 4 фун. хлеба на душу і недаданы 1 ф. за мінуушы тыдзень.

Вышэй азначэныя цукер, соль і запалкі выдаюцца на 2 тыдні; дзеля павялічэння норм пайка прыймаюцца меры нямецкай улады, мест. харчэвога камітэта і таргова-прамысловых кругау, рашыушых зьвязаць таварныя зносіны з Расіяй.

У Беларускай Радзе заутра, 14 мая, адбудзецца чароднае пасядзенне дзеля выбарау прэзідыума і камісій: асьветы, юрыдычнай, па народнай гаспадарцы і інш.

Рада старэйшын з'арганізавалася складам 12 асоб—Скірмунта, Уласова, Алексюка, Варонкі, Гадлеускаго, Серады, Косьцевіча, Аусяніка, Грыба, Пашкевіча, Лесіка і Смоліча.

Курсы беларусознаўства.

14 мая лекцыі ні будзе с прычыны сходу Рады.

Весткі с краю.

З Магілева.

Бальшэвіцкая часьць Магілеўшчыны стаіць перад голадам. Дауней, пры нормальных варунках, сюды ўвозілося с поўднёвых губэрняў сярэдняй лічбай каля 4,500,000 пуд. хлеба у год. На гэты год жаднаго падвозу німа. Назначаны на люты месяц г. г. нарад хлеба ў 600,000 пудоў, праз ніцьвердае палітычнае палажэнне у Расіі ні мог быць споўнены. Ні глядзючы на надзвычайныя старання хлеба ні удалося дастаць ані с Таўрыі, дзе яго нават ужо былі нагрузілі, ані с Екацерынаслаўшчыны, хаця тут былі і грошы наперад заплочаны. Толькі тэрміновая дастаўка хлеба з Сыбіру магла-б ўратаваць цяпер губэрню ад голаду і загібелі. Яшчэ на пачатку лютаго па шмат якіх гарадох і мястэчках хлебная пайка устанавілася у $1/4$ ф. Пасьля заняцця немцамі у пачатку сакавіка часьці паветаў- па ж. д. ад Оршы да «Цярохўкі» Л. Р. ж. д. у астаўшыхся пад Вялікаросіяй Чаускім, Гарэцкім, Мсціслаўскім, Клімовічскім, Чэрыкоўскім і часцях другіх, на ат 10 да 80 % занятых немцамі, паветаў, палажэнне зрабілося нісьцярпімым. Едакоў у гэтых районах каля 3.500.000 чалавек, на пракорм каторых трэба ні менней 350—400 вагонаў хлеба у месяц, а падвозу німа ніякога ужо чатыры месяцы. Усе нівялікія месцовыя запасы ужо спажыты. Цяпер скуль возьме тутэйшае насяленне патрэбныя яму да новаго ураджаю каля 8 мільёнаў хлеба, чым пражывіцца,—ні ведама. На перадзі—голад і сьмерць.

Беларус.

Рэдактар **А. Прушынскі.**

Выдавецтво **Т-во «Заранка».**

Друкарня Я. А. Грынблата.